

at vi være temmelig stille fra hinanden. Den størst mulige Frihed i et Selskab bestaaer nemlig, om jeg ikke feiler, for det Første deri, at man kan gaae ud af det, naar man vil. Denne Frihed er erhvervet; man kan træde ud af Folkekirken, og man behøver ingenlunde at stifte Tro eller Bekjendelse derfor, man kan, som vitterligt er, træde ud af Folkekirken og sige: jeg deler dens Tro og Bekjendelse, men jeg vil ikke have med dens Forsatning, dens Førefatte osv. at gjøre. Og saa bestaaer bemeldte Frihed for det Andet dog vel ogsaa deri, at man, naar man finder sig vel i et Selskab, og dette, som ethvert Selskab, har sine Regler og Love, saa tør blive deri og ikke blive forstyrret deri ved Forandringer af disse Regler og Love. Den størst mulige Frihed i Folkekirken bestaaer altsaa ikke deri, at man opløser Folkekirken, men deri, at man, dersom der maatte være saadanne Levninger af tvingende og forstyrrende eller trykkende Regler, som Fleertallet af dens Medlemmer lide under, søger at staffe dem bort, men ved Siden deraf søger at bevare de Vaand, som dens aldeles utvungne Medlemmer jo vel maa antages selv at synes om, siden de kunne bryde dem hvert Dieblit, men ikke gjøre det, de Vaand, der forene dem til en evangelist-lutherst dänst Folkekirke, altsaa de Vaand, der forene dem til en bestemt Bekjendelse og til den bestemte Indretning eller Organisation, som der nu engang findes i dette Selskab. Dette er, synes mig, den størst mulige Frihed i Folkekirken; og Alt, hvad der gaaer ud derover, vilde blive en Oplosning af den, men ikke en større Frihed i den. (Zahle: Jeg sagde ikke: den størst mulige Frihed i Folkekirken, men for den). Jeg berigtiger altsaa mine Ord derhen, at det var den størst mulige Frihed for Folkekirken, den ærede Taler vilde have. — Det andet Punkt, jeg ønskede at berøre, var med Hensyn til Valgrettens Anvendelse, naar man saa stærkt har betonet, at det maatte være Menighedens Ret at faae netop den Præst, den ønskede. Det er nemlig min Mening, at man skal være meget forsigtig med at gjøre dette til sin Op-gave; thi det er saa at sige umuligt. Medlemmernes Valgret i en Folkekirke, og Valg-

retten i et Samsund i det Hele, har i mine Tanker en anden Betydning. Deels nemlig, at man kan holde horte dem, man særligt maatte have Noget imod eller Betænkelighed ved. Og deels, at man kan blive vis paa, at de, mellem hvem man erholder sin Præst, ere i Besiddelse af alle de Egenstaber, som gjøre, at de kunne og ville fyldestgjøre Hvervet paa en forsvarlig Maade. Det er jo, som før bemærket, ikke for nogle Uger eller Maanedes, men for en lang Tid, at man vælger Præsten. Men der kan regnes saare sikkert paa, at om man ogsaa i Bevægede Dieblitte vælger en Mand, saa at sige, med alle Stemmer, saa vil om 5, 10 eller 15 Aar den Tilfredsstillelse, man har af ham, være overmaade stærkt betinget og indskrænket. Kun der, hvor man vælger med Bevidstheden om, at det er om at gjøre, at faae en Ordets Tjener, som deler vor Tro og Bekjendelse, og som vi have Grund til at ansee for en retsaffærdig og ikke ubegavet Mand, kun der kan der være nogen virkelig varig Velsignelse af Valget at vente. Og det blandt Andet ogsaa af den meget simple Grund, som Erfaringen udforsker stadfæstet, at Valgerne ogsaa forandre sig. Det er jo nemlig saa, at de, som vælge, ere anderledes færdige om 10 eller 15 Aar, og hvad de dengang grebe med Begeistring, det ere de mangen Gang senere saare utilfredse med; det er saa, at omtrent i en halv Mennefsalder stifte Stemningerne gjerne i den hele Slægt; det er saa, at naar vi nu leve i en Tid, der hedder Opvækkelsens, og naar den, der vil gjøre Lykke og vinde Bisald og Virksomhed, — jeg taler her om at gjøre Lykke i god Forstand, — maa vise sig begejstret, levende grebet, stærkt talende og saa fremdeles, saa kommer der i Slægterne andre Tider, der ikke behøve at være Mæthedens Tider, men kan være Modenhedens Tider, den stille Udviklings Tider, og til en saadan Tid behøves der ogsaa Præster. Og kun der, hvor man ikke aldeles umiddelbart lægger det i Dieblittets Indtryk og dieblittelige Stemningers Haand, hvad der skal komme ud af det, kun der tør man vente, at man vil faae fra først af en Mand, som maastee ikke hilses med en overvættets Begeistring, men som med Aarene groer mere og mere sammen med Menigheden og